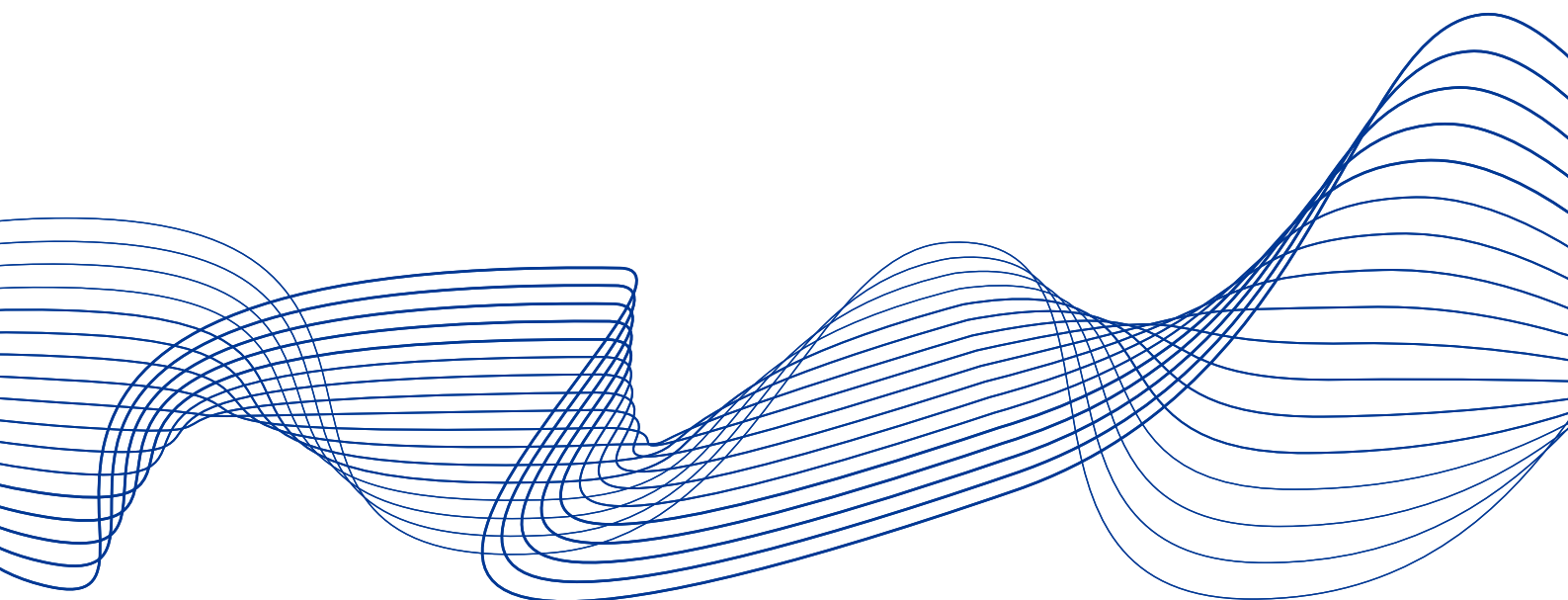

Metų ataskaita

2019

ESRV

Europos sisteminės rizikos valdyba

Europos finansų priežiūros sistema

Turinys

Ižanginis žodis	2
Santrauka	4
Leidimo duomenys	7

Ižanginis žodis

Christine Lagarde, Europos sisteminės rizikos valdybos pirmininkė

Tai devintoji Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV) metų ataskaita. Ji apima laikotarpį nuo 2019 m. balandžio 1 d. iki 2020 m. kovo 31 d. Šiuo laikotarpiu prasidėjo koronaviruso (COVID-19) pandemija, o vėlesniais mėnesiais sparčiai plito jos sukeltos krizės ekonominiai ir finansiniai padariniai. Todėl šioje metų ataskaitoje išimties tvarka ESRV rizikos vertinimas apima laikotarpį iki 2020 m. birželio mėn., kad būtų parodytos naujos sisteminės rizikos rūšys, kilusios Europos ekonomikai išgyvenant šį neeilinį makroekonominį sukrėtimą.

COVID-19 pandemija ir jos suvaldymo priemonės nulėmė taikos metu neregėtą ekonomikos susitraukimą. Jo padariniai – išskirtinis makroekonominis neapibrėžtumas ir atsargus elgesys. Vyriausybės, centriniai bankai ir priežiūros institucijos, siekdami apsaugoti privačių asmenų pajamas, palaikyti palankias finansavimo sąlygas ir sustiprinti gyventojų bei įmonių pasitikėjimą, ėmėsi ryžtingų veiksmų ir sėkmingai užkirto kelią dramatiškesniems makroekonominiais scenarijams. Nors prasidėjus šiai krizei finansų sistema ir buvo atsparesnė negu pasaulinės finansų krizės pradžioje 2008 m., ES šiuo metu patiriama nuosmukio gylis neišvengiamai padidino riziką įvairių sektorių ir rinkų finansiniam stabilumui.

Atsižvelgdama į visa tai, ESRV nuosekliai peržiūrėjo ir atnaujino savo sisteminės rizikos vertinimą, kad būtų atsižvelgta į naujas, COVID-19 nulemtas rizikos tendencijas. Įvardytos keturios naujos rizikos: i) dėl gilaus pasaulio ekonomikos nuosmukio privačiame sektoriuje labai padažnėjęs įsipareigojimų neįvykdymas; ii) sudėtinga makroekonominė aplinka, kurioje veikia bankai, draudikai ir vykdomos pensijų programos; iii) vėl padidėjusi su valstybiniu finansavimu susijusi rizika; iv) finansų rinkų nestabilumas ir kartais susidarantis nelikvidumas. ESRV rizikos vertinimas taip pat apima galimų sisteminių kibernetinių incidentų, ypatingos svarbos finansinių infrastruktūrų sutrikimų, klimato kaitos keliamą riziką, taip pat riziką, susijusią su perėjimu prie tvaresnės ekonomikos, kurios yra itin aktualios finansiniam stabilumui vidutiniu laikotarpiu.

Reaguodama į kintančias rizikos tendencijas, 2020 m. balandžio–gegužės mėn. ESRV pradėjo dirbti krizės režimu ir surengė daugiau posėdžių politikos klausimais. Tuo laikotarpiu ji ėmėsi įvairių priemonių, susijusių su i) paskolų garantijų sistemų ir kitų fiskalinių priemonių, skirtų realiajai ekonomikai apsaugoti, padariniais finansų sistemai; ii) rinkos nelikvidumu ir jo poveikiu turto valdytojams ir draudikams; iii) procikliško obligacijų reitingo sumažinimo poveikiu rinkoms ir įvairiems finansų sistemos subjektams; iv) sisteminiams dividendų mokėjimo, akcijų išpirkimo ir kitų išmokų suvaržymais ir v) likvidumo rizika, kylanti dėl įkaito vertės išlaikymo prievolės. Šios priemonės aprašytos atitinkamuose ESRV bendrosios valdybos parengtuose pranešimuose spaudai¹.

¹ Žr. **balandžio 9 d.**, **gegužės 14 d.** ir **birželio 8 d.** pranešimus spaudai ir svetainės skiltį „**Policy measures in response to the COVID-19 pandemic**“ (Politikos priemonės reaguojant į COVID-19 pandemiją).

Prieš prasidedant COVID-19 pandemijai, 2019 m. ESRV, siekdama sušvelninti sisteminę riziką nekilnojamojo turto rinkose, ėmėsi kelių priemonių. Konkrečiau – vienuolikai iš savo šalių narių ji pateikė penkis įspėjimus ir šešias rekomendacijas dėl gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto sektoriaus pažeidžiamumo vidutinės trukmės laikotarpiu ir atnaujino ankstesnę savo rekomendaciją dėl duomenų apie nekilnojamąjį turtą stygiaus šalinimo. Siekdama stiprinti ne tik bankų sektorių, bet ir kitas makroprudencinės sistemos sritis, ESRV savo pastabomis prisidėjo prie Europos draudimo ir profesinių pensijų institucijos atliekamos draudimo sektoriaus rizikos ribojimo sistemos peržiūros ir paskelbė ataskaitą, kurioje nagrinėjo, kaip būtų galima sumažinti garantinių įmokų ir vertės sumažinimo procikliškumą, pasireiškiantį išvestinių finansinių priemonių rinkose ir vertybinių popierių įsigijimo finansavimo sandoriuose.

Be to, kaip ir anksčiau, ESRV atliko forumo, kuriame keičiamasi informacija ir geriausia patirtimi, vaidmenį – suorganizavo kelis diskusijoms makroprudencinės politikos klausimais skirtus renginius. 2019 m. rugsėjo mėn. įvyko ketvirtoji ESRV metinė konferencija. Jos dalyviai lygino savo patirtį makroprudencinės politikos srityje, diskutavo apie ne bankų finansų įstaigų vaidmenį finansų sistemoje ir bendrai ekonomikoje, kibernetinį saugumą ir jo reikšmę sisteminiai rizikai ir kartu svarstė, ar jau baigtos įgyvendinti finansų sistemos reglamentavimo reformos.

Galiausiai šioje ataskaitoje aprašomi įvairūs 2019 m. įsigalioję reglamento, kuriuo įsteigta ESRV², pakeitimai, įskaitant ESRV valdymo pakeitimus ir atskaitomybės sistemos patobulinimą.

Apžvelgiamu laikotarpiu pareigas nustojo eiti keli brangūs ir visų aukštai vertinami kolegos. Visiems jiems dėkoju už jų vertingą indėlį. Ypatingą padėką noriu išreikšti savo pirmtakui, buvusiam ECB Pirmininkui Mario Draghi, pirmininkavusiam ESRV aštuonerius metus iki 2019 m. spalio pabaigos. Jo pirmininkavimo laikotarpis buvo itin sudėtingas – be kitų dalykų, reikėjo spręsti tiek pasaulinės finansų krizės, tiek ES valstybių skolos krizės metu kilusias problemas.

Norėčiau nuoširdžiai padėkoti buvusiam Anglijos banko valdytojui Markui Carney, kurio kaip ESRV pirmininko pirmojo pavaduotojo kadencija pasibaigė Jungtinei Karalystei pasitraukus iš Europos Sąjungos, buvusiam Bendrosios valdybos narei ir Patariamojo mokslinio komiteto (PMK) pirmininko pavaduotojai Isabelei Schnabel ir buvusiam Airijos centrinio banko valdytojui Philipui Lane už jų indėlį į ESRV darbą.

Taip pat norėčiau pasveikinti Suomijos banko valdytoją Stefaną Ingves, pradėjusį eiti ESRV pirmininko pirmojo pavaduotojo pareigas, Ispanijos banko valdytoją Pablo Hernández de Cos, pradėjusį eiti Patariamojo techninio komiteto (PTK) pirmininko pareigas, profesorę Claudią Buch, pradėjusią eiti PTK pirmininko pavaduotojos pareigas, profesorių Richardą Portes, pradėjusį eiti PMK pirmininko pareigas, ir profesorius Lorianą Pelizzon bei Javierą Suárez, pradėjusius eiti PMK pirmininko pavaduotojų pareigas.

Galiausiai norėčiau išreikšti gilų liūdesį dėl PMK nario profesoriaus Arberto Giovannini mirties.

Christine Lagarde
ESRV pirmininkė

² Žr. 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentą (ES) Nr. 1092/2010 dėl Europos Sąjungos finansų sistemos makrolygio rizikos ribojimo priežiūros ir Europos sisteminės rizikos valdybos įsteigimo (OL L 331, 2010 12 15, p. 1).

Santrauka

2020 m. pirmąjį ketvirtį, t. y. apžvelgiamu laikotarpiu (2019 m. balandžio pradžia – 2020 m. kovo pabaiga) prasidėjo koronaviruso (COVID-19) pandemija. Pandemija sudavė didžiulį smūgį viso pasaulio ir ES ekonomikai bei finansiniam stabilumui.

Prasidėjus COVID-19 pandemijai, ES institucijos, šalių vyriausybės, centriniai bankai, priežiūros ir pertvarkymo institucijos ėmėsi precedento neturinčių veiksmų ekonomikai palaikyti. ESRV bendroji valdyba ėmėsi priemonių penkiose prioritetinėse srityse; šios priemonės susijusios su: garantijų sistemų ir kitų fiskalinių priemonių, skirtų realiajai ekonomikai apsaugoti, padariniais finansų sistemos, rinkos nelikvidumu ir jo poveikiu turto valdytojams ir draudikams, procikliško obligacijų reitingo sumažinimo poveikiu rinkoms ir įvairiems finansų sistemos subjektams, sisteminiams dividendų mokėjimo, akcijų išpirkimo ir kitų išmokų suvaržymais ir likvidumo rizika, kylanti dėl įkaito vertės išlaikymo prievolės³. Šių priemonių imtasi 2020 m. gegužės mėn., tad jos neapima šioje ataskaitoje apžvelgiamą laikotarpį, todėl bus išsamiai aprašytos 2020 metų ataskaitoje.

2020 m. birželio mėn. ESRV peržiūrėjo savo sisteminės rizikos vertinimą, kad atsižvelgtų į naujausius pokyčius. ESRV bendroji valdyba riziką, kylančią dėl labai padažnėjusio įsipareigojimų neįvykdymo realiojoje ekonomikoje (1 grėsmė), priskyrė prie didelių sisteminių grėsmių finansiniam stabilumui ES; riziką, susijusią su sudėtinga makroekonominė aplinka, kurioje veikia bankai, draudikai ir vykdomos pensijų programos (2 grėsmė), – prie padidintų grėsmių finansiniam stabilumui; riziką, kurią kelia vėl padidėjusi su valstybiniu finansavimu susijusi rizika ir abejonės dėl skolos tvarumo (3 grėsmė), ir riziką, kylančią dėl finansų rinkų nestabilumo ir kartais susidarancio nelikvidumo (4 grėsmė), – prie padidintų grėsmių kategorijos. Be to, ESRV operacinę riziką, pavyzdžiui, riziką, kuri gali kilti dėl sisteminių kibernetinių incidentų (5 grėsmė), priskyrė prie padidintų grėsmių kategorijos, o sisteminę riziką, susijusią su ypatingos svarbos finansinių infrastruktūrų finansinių veiksnių sukeltais sutrikimais (6 grėsmė), ir riziką, susijusią su klimato kaita (7 grėsmė), priskirtos prie grėsmių, kurios turi būti stebimos.

Prieš prasidedant COVID-19 pandemijai, ESRV pateikė vienuolikos iš savo šalių narių kompetentingiems ministrams penkis įspėjimus ir šešias rekomendacijas dėl gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto sektoriaus pažeidžiamumo vidutinės trukmės laikotarpiu. Ji taip pat atnaujino savo rekomendaciją dėl duomenų apie nekilnojamojo turto stygiaus šalinimo.

ESRV toliau prisidėjo prie Sąjungos makroprudencinės politikos koordinavimo. Kadangi tais atvejais, kai filialai laikomi svarbiais šalies, kurioje vykdo veiklą, finansiniam stabilumui, reikalingas intensyvesnis priimančiosios ir buveinės valstybių narių bendradarbiavimas, ESRV parengė rekomendaciją, kuria skatinama dalytis duomenimis apie filialus. ESRV taip pat pateikė nuomonę Tarybai, Europos Komisijai ir Suomijai, kurioje nurodė mananti, kad Suomija turi ir toliau taikyti griežtesnę nacionalinę priemonę, siekiant veiksmingai reaguoti į Suomijos būsto rinkoje kylančią sisteminę riziką ir grėsmes. ESRV taikė abipusiškumo sistemą ir rekomendavo abipusiškai taikyti Belgijos, Estijos ir Nyderlandų gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto pozicijoms skirtas nacionalines lankstumo priemones. ESRV toliau stebėjo Sąjungoje priimamas makroprudencines

³ Žr. „Policy measures in response to the COVID-19 pandemic“ (Politikos priemonės reaguojant į COVID-19 pandemiją).

priemonės ir padėjo savo nariams apie jas keistis nuomonėmis. Šios priemonės išsamiau aprašytos ESRV parengtoje ES makroprudencinės politikos peržiūros ataskaitoje⁴.

ESRV tęsė darbą prisidėdama prie bankų sektoriaus atsparumo didinimo. Vykdydama šį darbą, ji apsvarstė finansinių priemonių, vertinamų tikraja verte ir apskaitos tikslais priskiriamų prie 2 ir 3 lygio priemonių, makroprudencinius padarinius. Ji taip pat prisidėjo prie Europos bankininkystės institucijos (EBI) ES lygiu vykdyto testavimo nepalankiausiomis sąlygomis. Kalbant apie 2 ir 3 lygio priemones, pažymėtina, kad ESRV savo išvadas išdėstė atskiroje ataskaitoje – joje įvardijo tris pagrindines sritis, kuriose šios priemonės gali turėti įtakos finansiniam stabilumui, tai: i) netikslus finansinių priemonių vertinimas, ii) galimas kintamumas ir nelikvidumas, susiklosčius nepalankiausiomis sąlygoms, ir iii) netinkamas pagrindinių rizikų vertinimas prudencinėje sistemoje. Testavimui nepalankiausiomis sąlygomis 2020 m. sausio mėn. ESRV parengė ir EBI pateikė nepalankųjį makrofinansinį scenarijų. Jis buvo parengtas atsižvelgiant į to meto padėtį, t. y. į pagrindines rizikas finansiniam stabilumui rūšis, kurias ESRV įvardijo prieš prasidedant COVID-19 pandemijai. 2020 m. vasario–kovo mėn. Europoje pradėjus plisti koronavirusui, EBI atidėjo testavimą nepalankiausiomis sąlygomis iki 2021 m.

ESRV tęsė ne bankų sektoriui skirtų makroprudencinių priemonių rengimo darbą. Konkrečiau – ESRV nagrinėjo, kokiomis politikos priemonėmis būtų galima sumažinti garantinių įmokų ir vertės sumažinimo procikliškumą, pasireiškiantį išvestinių finansinių priemonių rinkose ir vertybinių popierių įsigijimo finansavimo sandoriuose, kaip pagerinti pagrindinių sandorio šalių gaivinimą ir pertvarkymą, kaip direktyvos „Mokumas II“ taisyklių makroprudencinius aspektus dar geriau pritaikyti draudikams ir kaip padidinti Alternatyvaus investavimo fondų valdytojų direktyvos (AIFVD)⁵ veiksmingumą. 2020 m. sausio mėn. ESRV paskelbė ataskaitą, kurioje išdėstė politikos priemones, kuriomis būtų galima sumažinti garantinių įmokų ir vertės sumažinimo procikliškumą, pasireiškiantį išvestinių finansinių priemonių rinkose ir vertybinių popierių įsigijimo finansavimo sandoriuose. Kalbant apie pagrindines sandorio šalis, paminėtina, kad ESRV bendradarbiavo su Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (ESMA) ir kartu rengėsi naujiems uždaviniams, atsirandantiems įsigaliojus peržiūretam Europos rinkos infrastruktūros reglamentui (EMIR *Refit* ir EMIR 2.2). 2019 m. sausio mėn. paskelbusi ataskaitą, ESRV kartu su kitais teisės aktų leidėjais tęsė darbą pagrindinių sandorio šalių gaivinimo ir pertvarkymo srities dokumentų rengimo klausimu. Dėl draudimo sektoriaus pažymėtina, kad per Europos draudimo ir profesinių pensijų institucijos (EIOPA) surengtą konsultaciją ESRV pateikė pasiūlymą dėl direktyvos „Mokumas II“ peržiūros. Ji pabrėžė, kaip svarbu, kad visoje ES būtų sukurta suderinta gaivinimo ir pertvarkymo sistema ir kad direktyvoje „Mokumas II“ ir toliau būtų tinkamai įvardytos rizikos. 2020 m. vasario mėn. paskelbtoje ataskaitoje ji išdėstė pasiūlymus dėl makroprudencinių priemonių kapitalui, likvidumui ir įvairius sektorius apimantiems aspektams. Investicinių fondų klausimu ESRV nusiuntė laišką Europos Komisijai, kuriame nurodė tobulintinas AIFVD sritis.

ESRV vykdant atskaitomybės prievoles ir įsipareigojimus teikti informaciją, ESRV pirmininkas (vėliau – pirmininkė) dalyvavo Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komitete (ECON)

⁴ Žr. „[A Review of Macprudential Policy in the EU in 2019](#)“ (Makroprudencinės politikos ES 2019 m. apžvalga), ESRV, 2020 m. balandžio mėn.

⁵ [2011 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/61/ES dėl alternatyvaus investavimo fondų valdytojų, kuria iš dalies keičiami direktyvos 2003/41/EB ir 2009/65/EB bei reglamentai \(EB\) Nr. 1060/2009 ir \(ES\) Nr. 1095/2010](#) (OL L 174, 2011 7 1, p. 1).

vykusiųose klausymuose. Šiuose klausymuose Europos Parlamento nariams ESRV pirmininkas (vėliau – pirmininkė) tiesiogiai pateikė informaciją apie politikos iniciatyvų, kurių ESRV ėmėsi per apžvelgiamus metus, motyvus. ESRV taip pat apsvarstė pasikeitimus, atsirandančius įsigaliojus peržiūrėtam ESRV reglamentui, įskaitant ESRV valdymo pakeitimus ir atskaitomybės sistemos patobulinimą.

ESRV toliau organizavo įvairius renginius, stengdamasi į diskusijas dėl makroprudencinės politikos įtraukti suinteresuotuosius subjektus. Vadovaudamasi jai suteiktu įgaliojimu, ji surengė metinį susitikimą, kuriame dalyvavo Europos audito priežiūros įstaigų komiteto ir ES įsisteigusių pasaulinės sisteminės svarbos finansų įstaigų teisės aktų nustatyta auditą atliekančių auditorių atstovai. Šiame susitikime – jo metu ESRV paprastai sužino įvairias sektoriaus naujienas ir apie svarbius pokyčius, susijusius su pasaulinės sisteminės svarbos finansų įstaigomis, – daugiausia dėmesio buvo skiriama 9-ojo TFAS įgyvendinimo, sudėtingų finansinių priemonių vertinimo, pasirengimo 17-ajam TFAS, Europos makroekonominės aplinkos, pinigų plovimo ir sukčiavimo prevencijos klausimams. ESRV taip pat surengė savo ketvirtąją metinę konferenciją. Dalyviai dalinosi įžvalgomis apie makroprudencinę politiką ir diskutavo tokiomis temomis, kaip ne bankų finansų įstaigų vaidmuo ekonomikoje ir finansų sistemoje, kibernetinis saugumas ir jo reikšmė sisteminei rizikai ir ar jau baigtos įgyvendinti finansų sistemos reglamentavimo reformos.

Leidimo duomenys

© **Europos sisteminės rizikos valdyba, 2020 m.**

Adresas 60640 Frankfurtas prie Maino, Vokietija
Telefonas +49 69 1344 0
Interneto svetainė www.esrb.europa.eu

Visos teisės saugomos. Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

Galutinė šioje ataskaitoje pateikiamų duomenų įtraukimo diena – 2020 m. kovo 31 d.

Terminai ir santrumpų paaiškinimai pateikiami [ESRV glosarijuje](#) (tik anglų k.).

ISSN 2600-1802 (pdf)
ISBN 978-92-9472-158-7 (pdf)
DOI 10.2849/80747 (pdf)
ES katalogo Nr. DT-AB-20-001-LT-N (pdf)